

HALDEN
KOMMUNE

Avdelingsplan Halden bibliotek

Bilde av Halden bibliotek. Foto: Helge Eek.

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Om Halden bibliotek	4
1.2 Om Haldens utfordringer	4
1.3 Bibliotekets bærekraft	5
2. Planens formål, funksjon og forhold til kulturplanen	5
2.1 Hvorfor avdelingsplan bibliotek?	5
2.2 Forankring og føringer	5
2.2.1 Kommunedelplan kultur 2022-2034:	5
2.2.2 Lov om folkebibliotek	7
2.2.3 Nasjonal bibliotekstrategi	7
2.2.4 Temastrategi for fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold	8
2.2.5 Andre føringer	8
3. Organisering og drift	9
3.1 Lederteam	9
3.2 Fængselsbibliotek	9
3.3 Team samling og utvikling	9
3.4 Team barn	9
3.5 Medarbeidernes ansvarsoppgaver	9
4. Satsingsområder	10
5. Visjon	11
6. Mål	11
7. Rammebetingelser for fremtiden	11
8. Referanser	12

1. Innledning

I en tid der vi ser større forskjeller mellom mennesker, et demokrati under press, økende klima- og miljøutfordringer og at flere er ukritiske i møte med informasjon, er folkebiblioteket en viktig bærekraftig institusjon som kan motvirke de negative trendene.

Halden bibliotek er en forvalter og formidler av litteratur og kunnskap. Halden bibliotek skal ha en biblioteksamling som både ivaretar den lokale litteraturen og samtidig har en aktualitet og attraktivitet som appellerer til lesing. Halden bibliotek skal være en arena for gode opplevelser og lærerike arrangementer i samarbeid med skole, barnehage, lag, foreninger og næringsliv. Halden bibliotek skal være en trygg og universelt utformet møteplass som er gratis og tilgjengelig for alle mennesker. Du skal ha muligheten til å møte folk, utveksle meninger og bli opplyst når du besøker Halden bibliotek.

1.1 Om Halden bibliotek

Halden bibliotek er et folkebibliotek som består av hovedbibliotek i Halden sentrum, og fengselsbibliotek i Halden fengsel. Hovedbiblioteket flyttet inn i nye lokaler i Skofabrikken januar 2022, mens Halden fengsel og fengselsbiblioteket var nytt i 2010. Fengselsbiblioteket driftes med statlig tilskudd fra Nasjonalbiblioteket.

Halden biblioteks hovedbibliotek er en møteplass for alle mennesker i Halden. Terskelen skal være lav, tilbudet skal være bredt og innholdet skal ha kvalitet. Som arena skal Halden bibliotek vektlegge kunnskap og litteratur i sitt arrangementsprogram, og biblioteket skal legge til rette for at lag, foreninger og næringsliv selv kan arrangere i biblioteket. Mediesamlingen skal være allsidig og bred og ivareta den lokale identiteten for Halden, og samtidig være aktuell og attraktiv nok for å stimulere til økt lesing. Bibliotekpersonalet skal formidle litteratur både ved å fremstille de rette bøkene attraktivt i bibliotekrommet og samtidig aktivt snakke om bøker slik at de blir lest av flere.

Halden fengsel er et av Norges største fengsler med plass til 227 innsatte (2024). Fengselet har høyt sikkerhetsnivå. Bibliotekavdelingen i Halden fengsel betjener både innsatte og ansatte. Innsatte følges av betjenter til biblioteket, dette skjer til avtalte tidspunkt, og aktivitetsnivået på disse tidspunktene er meget høyt. For tiden er fengselsbiblioteket åpent fire dager ukentlig fra morgen til kveld. Fengselsbibliotekets drift er fullfinansiert med statlige midler.

Halden bibliotek er en avdeling organisert innenfor kulturenheten i Halden kommune, og har totalt 9,9 årsverk, fordelt på 11 ansatte. 7,9 årsverk ved hovedbiblioteket og 2 årsverk ved fengselsbiblioteket. I tillegg til biblioteksjef består ledergruppen av fagleder for samling og utvikling, fagleder for barn og fagleder for fengselsbiblioteket. Faglig jobber bibliotekpersonalet i team på tvers av aldersgrupper, og alle ansatte har ansvar for ulike oppgaver.

1.2 Om Haldens utfordringer

I Halden har en høyere andel husholdninger lav inntekt enn gjennomsnittet på landsbasis. Utdanningsnivået er også lavere enn gjennomsnittet i Norge (Halden kommune, 2023b). Kommunens økonomi er under press som følge av økte kostnader innen helsesektoren. Halden bibliotek sitt tilbud skal understøtte disse utfordringene, og vektlegge gratisprinsippet. Med søkelys på å være en kunnskapsarena, kan biblioteket bidra til å heve Haldens utdanningsnivå.

1.3 Bibliotekets bærekraft

Halden bibliotek bidrar til et bærekraftig lokalsamfunn ved å fremme utdanning, helse, likestilling og demokrati gjennom tilgang til kunnskap og litterære opplevelser.

Vi er en tilgjengelig og attraktiv møteplass som i 2024 hadde over 145.000 besøkende og 400 arrangementer (Nasjonalbiblioteket, 2025). Vi bidrar til livslang læring og heving av utdanningsnivået i Halden ved å tilgjengeliggjøre fysisk og digital litteratur, og å tilrettelegge for lærerike arrangementer.

Vi vekker nysgjerrighet for videre utdanning og bidrar til at barn og unge sammen kan oppleve, oppdage, delta og skape med tilbud som makerspace og sosial gaming. Vi reduserer klimaavtrykket ved å gi tilgang til pc, printer og datahjelp.

Halden frøbibliotek bidrar til at flere får kunnskap om hvordan man dyrker og høster frø. Dette er viktig for å ta vare på og benytte ressursene vi har rundt oss.

Halden bibliotek legger til rette for inkludering gjennom lik tilgang til goder og ressurser for alle mennesker. Uavhengig av din bakgrunn, økonomi eller fase i livet, så er biblioteket gratis og tilgjengelig for deg.

2. Planens formål, funksjon og forhold til kulturplanen

2.1 Hvorfor avdelingsplan bibliotek?

Det er vedtatt i Haldens planstrategi (Halden kommune, 2020) at Halden bibliotek bør utvikle en ny bibliotekplan for perioden 2022-2025. Dette følges nå opp med en utvidet plan for et tiårs-perspektiv.

2.2 Forankring og føringer

2.2.1 Kommunedelplan kultur 2022-2034:

I kommunedelplan kultur 2022-2034 (Halden kommune, 2022) beskrives Halden bibliotek som en del av den kulturelle grunnmuren og fundamentet i det kommunale kulturoppdraget. Halden bibliotek skal ta «en fremskutt posisjon som kultur- og litteraturformidler, og arena for opplevelser, debatt og læring» (s. 18). Samtidig beskrives en retning for hvordan Halden som

kulturby skal nå ut til barn og unge med kultur, samarbeide på tvers med lag og organisasjoner.

Halden bibliotek bidrar til å oppnå følgende mål i planen:

Mål 1.1 – Den kulturelle grunnmuren i Halden holder høy kvalitet, er tilgjengelig for alle innbyggere og tilbyr et relevant og aktuelt innhold.

S1.1.1 – forsterke satsingen på Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken, gjennom samspill mellom kultur, skole, institusjoner og det lokale profesjonelle kulturfeltet.

S1.1.3 – Halden folkebibliotek tar en fremskutt posisjon som kultur- og litteraturformidler, og arena for opplevelser, debatt og læring

Mål 1.2 – Barn og unge har et rikt kulturtilbud av høy kvalitet og relevans.

S1.2.1 – styrke kulturtilbudenes kvalitet og utvikling gjennom medvirkning og samskaping med barn og unge.

S1.2.2 – sikre at barn og unge har tilgang til profesjonelle arenaer for produksjon av kunst og kultur, både som aktører og publikum.

Mål 1.3 – Halden har et aktivt, inkluderende og mangfoldig kulturliv.

S1.3.2 – gjennomføre en arenapolitikk i Halden, som sikrer kulturlivet fremtidsrettede produksjon og formidlingsarenaer, i sammenheng med innsatsfelt 3 i denne planen.

S1.3.5 – tilrettelegge for at kultur er tilgjengelig for alle, uavhengig av alder, økonomi, sosialt utgangspunkt eller funksjonsforutsetninger.

Mål 1.5 – Studentmiljøet er en aktiv og tilstedeværende del av Haldens by- og kulturliv.

S1.5.1 – Systematisk samskaping om å tilrettelegge Halden som studentby, mellom kommune, høgskolen studentmiljøet, kultur- og næringsliv.

Mål 2.1: Halden har stor verdiskaping gjennom produksjon, formidling og distribusjon av kunst og kultur.

S.2.1.8 – bidra til en miljømessig bærekraftig kultursektor.

Mål 2.2: Halden har en ledende posisjon i utviklingen av nye produksjons- og formidlingsformer gjennom samspillet mellom teknologi og kultur

S2.2.1 – tilrettelegge for strukturerte og forankrete samarbeidsformer og laborativirksomhet i grensesnittet kunst og teknologi.

Mål 2.3: Halden er landsdelens ledende by for levende kulturformidling og arrangementer

S2.3.1– tilrettelegge Halden som en arrangementsby av høy kvalitet, både gjennom arenavutvikling, publikumsutvikling, byens infrastruktur og servicenivå.

S2.3.5 – utvikle systemer og arbeidsformer som knytter arrangementer godt sammen med næringsliv, kulturturisme og utdanningsinstitusjoner, for å øke den lokale verdiskapingen i forbindelse med arrangementene.

S2.3.6 – være en deltakende aktør i nasjonale satsinger på kulturturisme.

Mål 3.1 – Halden har inspirerende, tilrettelagte og fremtidsrettede arenaer for kulturaktivitet, – produksjon og -formidling, både med utgangspunkt i sine bykvaliteter og sin kulturarv.

S3.1.1 – sikre gode fysiske rammebetingelser for kultursektoren, i kommunens egenskap og gjennom samspill med privat og frivillig sektor. Arenapolitikken føres gjennom kommunedelplanens handlingsdel.

S3.1.5 – samarbeide med museumsvirksomhetene, historielagene og Fortidsminneforeningen om bevaring, levendegjøring og formidling av vår kulturarv.

2.2.2 Lov om folkebibliotek

Folkebiblioteket er en lovpålagt tjeneste. I følge Folkebibliotekloven (2013), skal biblioteket være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt som legger vekt på tilgjengelighet, kvalitet, allsidighet og aktualitet. Biblioteket i Skofabrikken er utviklet med tanke på å være en arena i tråd med folkebibliotekloven.

2.2.3 Nasjonal bibliotekstrategi

Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2020) ble i fjor utvidet til å gjelde ut 2025 (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023). Her legges politiske føringer for norske folkebibliotek ut 2025. Her står det blant annet:

«Bibliotek er grunnsteiner i det norske samfunnet. De er grunnleggende for formidlingen av litteratur, som sentre for informasjon og kunnskap, og som inkluderende og gratis tilbud for hele befolkningen uavhengig av inntekt, sosial status eller geografi. Bibliotekene skal

være uavhengige møteplasser og arenaer for samtale og debatt. De er dermed viktige institusjoner for å bygge opp under ytringsfrihet og god ytringskultur i det offentlige ordskiftet. Bibliotekene er i en unik posisjon til å skape leselyst og leseglede både blant barn, unge og voksne i hele landet» (s. 7).

2.2.4 Temastrategi for fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold

Viken fylkesbibliotek lanserte i 2020 en temastrategi (Viken Fylkeskommune, 2020) for det som da var alle bibliotekene i Viken fylkeskommune. Denne er nå videreført til å gjelde for Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommune. «Hensikten med en temastrategi for bibliotekutvikling er å gi retning til fylkesbibliotekets arbeid for inkluderende, fremtidsrettet og bærekraftig regional bibliotekutvikling» (s. 4). Målene i den strategien er å skape flere og bedre lesere, bidra til livslang læring, fremme likeverd, fellesskap og folkehelse, bidra til et bærekraftig samfunn.

2.2.5 Andre føringer

Halden bibliotek skal også bidra til å oppfylle Nasjonalbibliotekets formidlingsinitiativer og Lesestrategien 2034-2030 (Kunnskapsdepartementet, 2024). I lesestrategien fremheves bibliotekene som en grunnstamme i norsk kulturliv som bidrar til å bygge en god lesekultur, som inspirerer til lesing og som «finner rett bok til rett leser» (s. 22). I tillegg bidrar Halden bibliotek til å oppfylle deler av Kommunedelplan Oppvekst 2023-2032 (Halden kommune, 2023a). I nært samarbeid med kommunens barnehager og skoler skal biblioteket bidra til å «sikre barn og unges oppvekstbetingelser samt forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer» (s 38). Halden bibliotek er og skal være en støtte for skolebibliotekene og skolebibliotekarene og være en pådriver for en egen skolebibliotekplan i kommunen.

3. Organisering og drift

3.1 Lederteam

Halden bibliotek har tre fagledere og en biblioteksjef. Fagledere inngår i lederteam sammen med biblioteksjef og sammen beslutter teamet bibliotekets mål og retning. Det er én fagleder for fengselsbiblioteket, og to fagledere ved hovedbiblioteket; fagleder samling og utvikling og fagleder barn. Fagleder samling og utvikling er biblioteksjefens stedfortreder.

3.2 Fengselsbibliotek

Fengselsbiblioteket driftes med eksterne midler, men skal likevel driftes slik man får synergier mellom hovedbiblioteket og fengselsbiblioteket. Halden fengsels innsatte er målgruppen, og de skal ha et allsidig og attraktivt medietilbud og gode åpningstider.

3.3 Team samling og utvikling

skal sørge for at vi følger med i den digitale utviklingen så lesing digitalt og fysisk går sømløst. Team samling og utvikling sørger for at mediesamlingen beholder en kvalitet og utvikles kontinuerlig. Team samling og utvikling gjør mediene attraktive ved å stille de ut og tilgjengeliggjøre de for flest mulig mennesker. En viktig målingsindikator for teamet er utlånstall og antall aktive lånere.

3.4 Team barn

sørger for at barn, skoleelever og barnehagebarn tidlig får oppleve litteraturens verden, at folkebiblioteket opprettholder et godt samarbeid med skoler og barnehager, og at biblioteket oppleves levende og interessant for de yngre innbyggerne.

3.5 Medarbeidernes ansvarsoppgaver

Alle medarbeidere har ulike ansvarsoppgaver i tråd med hver enkeltes kompetanse. Disse ansvarsoppgavene dekker alt som utføres av oppgaver i biblioteket, og ansvarlig medarbeider sørger for å kommunisere og følge opp sine oppgaver. Ansvarsoppgavene er relatert til oppgaver innen drift og rutiner, IT-systemer, kommunikasjon og publisering, utøvende formidling, koordinering av arrangement, mediesamlingen fysisk og digitalt (innkjøp, katalogisering, klargjøring og kassering).

4. Satsingsområder

Satsingsområde 1: Lesing	Biblioteket bidrar til flere og bedre lesere. Biblioteket satser på en bred og allsidig mediesamling og dekker haldensernes litterære preferanser. Litteratur formidles til rett leser gjennom utstillinger i det fysiske bibliotekrommet, i dialog med leser og i digitale kanaler. Barn og unge prioriteres.
Satsingsområde 2: Fellesskap	Biblioteket er en lavterskel møteplass og brobygger mellom mennesker i ulike livsfaser og livssituasjoner. Biblioteket tilrettelegger for menneskemøter og arrangementer som utjevner sosiale forskjeller og gir gode opplevelser i hverdagen. I Halden bibliotek blir alle sett og lyttet til.
Satsingsområde 3: Opplysning	Vi er en kunnskapsarena som bidrar til at utdanningsnivået i Halden heves og at flere lærer hele livet. Biblioteket bidrar til og retter søkelys mot kritisk refleksjon og kildebevissthet. Biblioteket har kvalitet i sitt tilbud og samarbeider tett med oppvekstsektoren.
Satsingsområde 4: Lokal identitet	Biblioteket skal speile og styrke Haldens identitet og kulturarv ved å tilgjengeliggjøre og formidle lokal litteratur og kulturarv. Mediesamlingen skal bidra til å styrke Haldens selvforståelse.

5. Visjon

Deltakelse. Talent. Glød.

Halden bibliotek er en arena for dannelses, der alle kan formes gjennom litteratur, opplysning og fellesskap.

6. Mål

1. Bidra til økt leselyst og litteraturinteresse. Formidle litteratur aktivt. Ha en attraktiv og aktuell mediesamling. Vi har et mål om å øke det fysiske utlånet med 50 % i tiårsperioden. Det betyr et mål om 118.000 førstegangsutlån av fysiske medier og en kraftig økning av digitalt utlån.
2. Være en tilgjengelig og attraktiv møteplass tilpasset innbyggernes endrede behov. I tråd med satsingsområdene bør flere innbyggere i Halden ta del i bibliotekets tilbud. Vi har de siste tre årene hatt årlige besøkstall på opp mot 150.000. Vi har et mål om å øke besøkstall med minst 50 % innen ti år. Det tilsvarer et årlig besøkstall på 225.000 i 2035.

7. Rammebetingelser for fremtiden

1. Mediesamlingen har vært underfinansiert i en årrekke grunnet Haldens økonomi. Den er for tiden økt til kr 500.000. For å redusere klimaavtrykket med fjernlån og transport mellom bibliotek, for å dekke etterspørsel og nødvendig bredde i vår mediesamling og for å tilby litteratur digitalt, er det behov for et mediebudsjett på kr 1.500.000-2.000.000,-.
2. For å opprettholde kvalitet i tjenestene samtidig som besøkstall øker, er det behov for totalt 2,7 ekstra årsverk i bemanningen ved hovedbiblioteket, i sum 10,6. Gjennomsnittet for bibliotek i kostragruppe 10 er 10,6 (Nasjonalbiblioteket, 2023). I fengselsbiblioteket er det også behov for en økning i bemanning med 0,5 årsverk, i sum 2,5 årsverk. Med økt bemanning ville vi hatt muligheten til å tilby mer formidling til alle aldersgrupper, jobbe mer samskapende med innbyggere, styrke kvaliteten i egne arrangementer, øke åpningstiden i tråd med behovet i Skofabrikken. Øke samarbeidet med skoler, barnehager og helseinstitusjoner.

8. Referanser

- Folkebibliotekloven. (2013). *Lov om folkebibliotek* (LOV-2013-06-21-95). Lovdata. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108?q=folkebibliotekloven>
- Halden kommune. (2020). *Planstrategi 2020-2024*. Hentet fra https://www.halden.kommune.no/_f/p1/i7d6e913c-a6c3-4c76-86a3-0d9620b62d3b/kommunal-planstrategi-for-2020-2024-godkjent-utgave.pdf
- Halden kommune. (2022). *Kommunedelplan kultur 2022-2034*. Hentet fra <https://www.halden.kommune.no/dokumentlesere/dokumenter-kultur-og-idrett/kommunedelplan-kultur/>
- Halden kommune. (2023a). *Kommunedelplan Oppvekst 2023-2032*. Hentet fra https://www.halden.kommune.no/_f/p1/i854ae060-d45a-4952-ac04-6668774ce5da/kommunedelplan-oppvekst_150523.pdf
- Halden kommune. (2023b). *Vi i Halden. Oversikt over helsetilstanden og kunnskapsgrunnlag for planlegging*. Hentet fra https://www.halden.kommune.no/_f/p1/i7bc69add-cfb9-488c-be56-797c6eec5e1a/oversikt-over-helsetilstanden-og-kunnskapsgrunnlag-for-planlegging-2023.pdf
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023). *Utvidet nasjonal bibliotekstrategi - ut 2025: Rom for demokrati og dannelse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/utvidet-nasjonal-bibliotekstrategi-ut-2025-rom-for-demokrati-og-dannelse/id2995881/?ch=1>
- Kultur- og likestillingsdepartementet, K. (2020). *Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 - Rom for demokrati og dannelse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-bibliotekstrategi-2020-2023---rom-for-demokrati-og-dannelse/id2667015/>
- Kunnskapsdepartementet, K. (2024). *Sammen om lesing - Leselyststrategien 2024-2030*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/sammen-om-lesing.-leselyststrategien-2024-2030/id3040859/>
- Nasjonalbiblioteket. (2023). *Statistikk for folkebibliotek*. Nasjonalbiblioteket. <https://bibliotekutvikling.no/statistikk/forside/statistikk-for-folkebibliotek/>
- Nasjonalbiblioteket. (2025). *Statistikk for folkebibliotek 2024*. Hentet fra <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/2/2025/06/Radata-folkebibliotek-2024.xlsx>
- Viken Fylkeskommune. (2020). *Temastrategi for bibliotekutvikling 2022-2025*. Hentet fra https://ofk.no/_f/p104/i35d9711b-09cb-4c4b-941c-24ab88d45110/temastrategi-bibliotekutvikling-2022-2025.pdf